

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ivs Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

II. De Sacra Romanæ Ecclesia Cardinalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

q. 39. art. 3. & Molinam *Traët.* 5. de I. & I. *disp.* 4. n. 2. & Ecclesie Prælatorum Concilia congregandi & congregata dissolvendi, *can. Regula* 2. *Sc. disp.* 17. *can. Dudum* 3. q. 6. Tholof. *Syntag. lib.* 16. *cap.* 3. n. 27.

24. Decimò denique, de Ecclesiis, Monasteriis aliisque Sacris & Religiosis locis, de rebus seu bonis & juribus ad ea pertinentibus, prout vel ad ipsorum privatas vel universalis Ecclesie publicas necessitates sublevandas & utilitates promovendas expedire judicavit, disponendi obtinet potestatem, *can. Cuncta* 9. q. 3. *citr.* S. Thomas q. 100. art. 1. Navarrus de *Reddit. Eccles.* q. 1. *monito* 40. n. 6. & 8. & Molina *citr. disp.* 4. à n. 1.

ARTICULUS II.

De Sac. Rom. Eccles. Cardinalibus.

SUMMARIUM.

25. Cardinalium nominis etymon & ratio,
 26. Antiquitas Officii, Tituli, appellationis & dignitatis.
 27. Compatibilitas cum aliis beneficiis,
 28. Et obligatio ad residentiam in Episcopatibus.
 29. Numerus eorum varius,
 30. Et Ordo triplex est.
 31. In propriis Ecclesiis jurisdictionem habent Episcopalem.
 32. Presbyteri conferunt Ordines minores.
 33. Papam soli eligunt.
 34. Defuncto tamen non succedunt in jurisdictione.
 35. Viventi consilio & auxilio adsunt,
 36. Eorum consilium requirere Papa ex sola honestate tenetur.

37. Schismatis tempore convocans Concilium:

38. In quo habent vocem, Deserviam.

Proximum à summo Pontifice gradum in Ecclesia hodie obtinent sacrae Romanæ Ecclesie Cardinales, ita à Cardine, quasi illius Cardines sive præcipui Sacerdotes & principales clerici sint, merito appellati; cum constituent sacrum Collegium præcipuorum Ecclesie & istius Imperii atque universalis Episcopi Consistorium & Coadjutorum, *c. Fundamenta* 17. §. *Isti sunt*. V. *Decret.* de *Elect.* in 6. & *Per Venerabilem* 13. V. *Sum autem Sacerdotes*, *Qui filii legitimi*; *Incipit* corporis Papæ pars esse, *can. Si quis ad pr.* 6. q. 1. & tanquam membra cum illo, tanquam capite suo, unum corpus & Consistorium facere dicuntur, *arg. Quisquis* 5. *pr. C. ad L. Jul. Majest.* & *Religiosis* 5. de *Panis* in 6. & cum legitimo munere funguntur, à Latere legati nuncupantur, *arg. can. Decret.* *can. Si quis Episcopus* 2. q. 6. *Et. Speculator* 10. de *Legato* §. 3. n. 2.

De ipsorum origine admodum variant DD, quorum tamen pugnantes Opinioniones in concordiam commode reducuntur, si inter Officium, Titulum, Nomen & Dignitatem distinguamus.

Et Officium quidem, saltem ex parte aliqua, in ipso nascentis Ecclesie primordio gessisse videntur Apostoli, qui post Christi Ascensionem B. Petro assistebant, eumque consilio & auxilio adjuvabant. Iis verò per universum Orbem dispersis, ab eodem Apostolorum Principe ex clero adsciti sunt Vixinti quatuor Coadjutores, ad instar totide Senatorum, *Apocalypf. cap.* 4. v. 4. Tholofan. *Syntag. lib.* 15. *cap.* 5. n. 4. & *Card. Jacobat.* de *Conciliis lib.* 1. n. 252. quos inter

inter præcipui fuerunt SS. Linus, Cletus, Clemens, *can. Si Petrus 8. q. 1.* ejus in summo Pontificatu proximi successores: qui in propaganda Evangelica doctrina & regenda Ecclesia presbyteros & diaconos, per Urbem divites, consiliarios & adjuutores habuerunt, Barbosa *Jur. Eccles. lib. 1. cap. 5. n. 3.* Postea sub annum ab Incarnatione Domini 304. à S. Marcello instituti in Urbe quindecim Tituli presbyteris & diaconis sunt assignati, iisque baptizandorum & poenitentium Cura & sepultura Martyrum præcipue est flemadata, teste Barbata *de Præstant. Cardinal. q. 1. p. 1. n. 5.* & Flaminio *de Resignat. lib. 2. q. 1. n. 34.* Nomen Cardinalium à B. Sylvestro post Constantini Imp. conversionem & donationem adinventum, & primum in Synodo, Romæ celebratâ anno Christi 324. & *can. A subdiacono 5. dist. 93. & can. Presul. 2. q. 4.* relatâ: dein à Gelasio, Gregorio aliisque SS. Pontificibus in usum deductum, *can. Pastoralis 7. q. 1. can. Relatio 21. q. 1. Sc.* Demum Dignitatem, vel potiùs Cardinalitiâ supra omnes Episcopalis Ordinis Prælaturas in Ecclesia eminentiam, obtinuerunt, non ab Alexandro III. *arg. c. Cum Apostolus 6. §. Quocirca de Censibus*, ubi post Episcopos referuntur & minor quàm his comitatus eis permittitur: sed post illum S. Pontificem vel à Bonifacio VIII. vel à Clemente V. ante quorum tempora Episcopi ordinis & dignitatis gradu Papæ proximi erant: & quòd propter vetitam sacerdotiorum cumulationem Episcopatus cum Cardinalatu simul retineri non posset, ne gradu deici vel descendere viderentur, Episcopi Cardinalitiam dignitatem vix admittebant, ut cum Joan. Andr. *in c. Cum aliquibus 4. de Rescriptis in 6. cit. Tholosan. n. 4.* Barbosa *cap. 3. n. 7. & cap. 4. n. 24.* Gonzalez

in c. Cum Apostolus cit. n. 3. & alii observant.

Propter hanc Dignitatis, ad Apostolicam proximè accedentis, excellentiam ab Urbano VIII. in Consistorio secreto 10. Junii 1530. Titulo *Illustrissimi & Dominationis vestre illustrissima*, quò ante compellabantur, suffectus est Titulus *Eminentissimi & Eminentia vestra*; ut ab eo tempore una cum antiquo titulo *Reverendissimi* adjunctus titulus, *Eminentissimi & Eminentia vestra*, à nemine alio, præterquam ab ipsis, ab Ecclesiasticis Romani Imperii Electoribus ac Magistro Hospitalis Hierosolymitani sive Equitum Melitenium, valeat usurpari, ut videre est apud *cit. Barbosam cap. 4. n. 8.*

Dubium hic est, an Cardinalatus cum aliis beneficiis Ecclesiasticis comparibilis sit. Veteri Jure, illum cum Episcopatu (exceptis nonnullis Urbi vicinis) incompatibilem fuisse, satis liquet ex *v. Bona 3. de Postulat. præl.* quò textu ab Innocentio III. admittitur non est postulatio ad Ecclesiam Ravennatensem, de Cardinale celebrata; ne iste deserere cogereur Ecclesiam Romanam, cui & universali Ecclesiæ utilior judicabatur, quàm esset, si regeret solam Ravennatensem, ut *sibi notant Panormit. n. 6. & Laiman n. 3.* De aliis quoque beneficiis, personalem residentiam exposcentibus, idem Juris fuisse, aliis DD. relatis cenfer *cit. Azor Lib. 4. cap. 3 q. 4.* contra Laudendensem *de Cardinal. p. 2. q. 24* & Barbatiam *Simili Tract. q. 2.* eos Jure, beneficiorum pluralitatem vetante non adstringi existimantes; quòd, deserviendo Ecclesiæ universali, cuilibet Ecclesiæ particulari deservire intelligantur. Sed, quidquid sit de antiquo, modernò Jure Consistorialis decreti Sixti V. quòd incipit *Sandissimus*, sub die 16. Martii 1588. ipsa

ipsa promotione ad Cardinalatum inducitur vacatio omnium Ecclesiarum & beneficiorum promoti, quorum ei non fuerit data seu concessa retentio: hæc autem concessa intelligitur ad Patriarchales, Metropolitanas & Cathedrales Ecclesias, ad Monasteria etiam commendata, ad Prioratus & ad cætera beneficia, convenientia dignitati Cardinalatus: non autem ad ea, quæ huic dignitati repugnant, ut sunt Archipresbyteratus, Archidiaconatus, Decanatus, Canoniciatus & similia beneficia, exposita præsentiam in choro & tributaria locum post Episcopum, Cardinalis dignitati non convenientem, *cit. Flamin. Lib. 3. q. 1. n. 66. Diana p. 5. tract. 2. resol. 11. & Barbosa cit. Lib. 1. cap. 3. n. 23.* quamvis ex indulgentia Apostolica Canoniciatus quoque in Germania nostra aliquando sine personali residentia retineant, spe, ut opinor, dignitatum Pontificalium per electionis viam facilius obtinendarum. Unde natum

28. Dubium alterum & controversia celebris est, an Cardinalis Episcopus in Episcopatu & diocesi sua residere teneatur; eum enim cum Oldrado *Consil. 48.* & Laudensi *Tract. cit. q. 5.* à residendi obligatione absolvent *cit. Barbatia q. 12.* & Flamin. *q. 1. n. 74.* eâ ducti ratione; quòd Cardinales sint pars corporis Papæ, *can. Si quis & l. Quisquis cit.* eorumque consilio & assensu Papa regat & ordinet Ecclesiam universalem, totumque Orbem judicet, *§. Sunt autem cit.* cuius bonum generale cujuscunque Ecclesiæ particularis bono prævalet, *c. Bone cit.* quò argumentò ducti DD. *cit.* Cardinalem, ex quo Ecclesiæ Romanæ, omnium aliarum Matri, omniumque societudinem gerenti servit, beneficiorum etiam extra Urbem sitorum fructus percipere & à residentia excusari, imò pro resi-

dente haberi volunt. Sed contra decretum S. Synodi Tridentinæ *sess. 23. cap. 1. de Reformat.* quò Omnes Patriarchales, Primatiales, Metropolitanas & Cathedralibus Ecclesiis quibuscumque quocunque nomine & titulo prefectus, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia vel diocesi residentiam declaratur; idque ex præcepto Divino, ut *cap. 1. cit. pr.* insinuatur.

Quare alii, Cardinales quidem Episcopos ad personalem in Ecclesiis suis residentiam jure adstringi, non iudicantur, assistentiam tamen in Curia iustam causam esse, docent, cum ipsis in residendi obligatione dispensandi; imò eò ipsò quòd in Curia præsentibus sint & Papæ assistant, cum ipsis dispensatum, quæ quòd Episcopi *cap. 1. cit. 17. Decret.* et justa causa ab Ecclesiis suis abesse possint dicantur, si legitime absentia eorum manus Pontifex aut Metropolitanus, eò absente, suffraganeus Episcopus antiquior approbavit; eò ipsò autem quòd Cardinales Episcopi, Romæ commorantes & assistentes Papæ, ab ipso discedere & ad suas Ecclesias se conferre non debeant, ipsorum absentia à Papæ rati approbata & in Curia remanendi licentia data intelligatur. Verùm, quia S. Synodus *7. cit. Legitima absentia canon.* in scriptis approbandas, diserte ait, cum Papæ, à Curia discedere non jubent, tolerantiam pro sufficienti licentia & approbatione non habent, & illius iustitiam vel causarum illarum approbationem expressam, cum Cajetano *2. 2. q. 185. art. 5.* & Soto *Lib. 10. de Justitia q. 3. p. 3.* merito exigunt Saa *7. Residencia n. 1.* Azor *p. 2. Instit. lib. 7. cap. 4. q. 7. ad finem* & Diana *Tract. cit. resol. 8.* Numerus etiam pro varietate temporum varius erat; aliquando enim ali-

quot supra septuaginta, aliquando tricenis, imò vicenis pauciores fuerunt: & licet à Concilio Basileensi *Sess. 23.* ne ultra viginti quatuor, & à Sixto V. *Constitut.* quæ incipit *Postquam verus* §. 4. edita 3. Nonas Decemb. 1595. ne ultra septuaginta eligerentur, statutum sit, illius tamen decretò non ligari, & ab istius Constitutione recedere & Cardinalium numerum augere, si res postulare videatur, summum Pontificem posse, indubitatè censent Azor *p. 2. Instit. lib. 4. cap. 1. q. 6. §. At Concilium & Gonzalez in c. His qua 11. de Major. & Obed. n. 6.*

30. Cardinalium Ordo triplex est, Primus Episcoporum, qui quondam septem vel octo, hodie duntaxat sex sunt, scilicet Hostiensis, Portuenfis, Tusculanus, Sabinenfis, Prænestinus & Albanus. Secundus Presbyterorum, quorum Titulos quinquaginta & unum. Tertius Diaconorum, quorum Titulos quindecim, à Clemente VIII. designatos, & à Paulo V. confirmatos ordine recensent Barbofa *cit. cap. 3. in fine.* Eorum autem omnium, sicut præminentia dignitatis, sic prærogativæ quoque & privilegia maxima sunt, & à *citt. Azor cap. 8. q. 20. & Barbofa cap. 4. à n. 41.* referuntur.

31. Officium eorum & potestas, hodie partim propriam cuique à sede Apostolica assignati Tituli: partim universalem Ecclesiam spectat. Et in sui quidem Tituli & huic subiectis Ecclesiis, etiamsi presbyteri tantum vel diaconi sint, omnes tamen obtinent jurisdictionem quasi Episcopalem, *c. His qua 11. de Major. & Obed.* ut in iis vacantia beneficia Ecclesiastica conferre & admittere eorum resignationes, ipsas eisque subiectas Ecclesias & clericos visitare, de istorum causis etiam criminalibus cognoscere, delinquentes & contumaces censuris aliis-

que pœnis Ecclesiasticis coercere, subsidium Charitativum exigere, laicorum iis subiectorum matrimoniis assistere & his assistendi licentiam aliis dare, & cætera, quæ respectu suarum Ecclesiarum, clericorum & aliorum subditorum diocesanorum Episcopi, ipsi in Ecclesiis sui Tituli, in istius clericos & fideles laicos exercere pleraque, etiam ante captam possessionem & literarum exhibitionem, *Extravag. Injunctæ 1. inter com. de Elect. dispositione non obstante possint, Jacobat, de Conciliis lib. 5. art. 2. n. 21. Azor cit. cap. 3. q. 2. Diana p. 5. Tract. 2. res. fol. 12. & aliis relatis Barbofa cap. cit. à n. 35. & n. 71.*

Eosdem, saltem presbyteros, Cardinales in propriis sui Tituli Ecclesiis subditis & familiaribus suis, saltem ex Consuetudine aut veriùs ex privilegio, primam Tonfuram & Ordines minores conferre posse, *citt. Diana res. fol. 5. & Barbofa n. 40.* docent, Rotæque decisionibus & magna DD. autoritate confirmant.

Ecclesiam universalem spectantis officii ac potestatis Cardinalium præcipua pars est electio summi Pontificis; quantumvis enim iste pro varietate temporum variè, & non ab iisdem semper eligeretur: hodie tamen & jam ab Alexandri III. tempore ejus eligendi jus totum est penes sacrum Collegium Cardinalium, *c. Licet vitanda 6. de Elect. c. Ubi periculum 3. in 6. & Clement. Ne Romani 2. eadem Rubric.* ita, ut à duabus ejus partibus electus pro vero summo Pontifice & Christi in terris Vicario sine ulla exceptione sit habendus, juxta dicta *Tit. 6. à n. 359.*

Non defuerunt, qui cum Archidiacono in *can. Ut constitueretur 22. in fine dist. 50.* sede Apostolica vacante, præter Pontificis eligendi potestatem, penes sacrum illud Collegium etiam Papalem jurisdictionem

P P P P

risdi-

risdictionem residere existimarent. Sed eorum Opinio non convenit cum *c. Ubi periculum & Clement. Ne Romani cirt.* quibus ipsi ea solum permittuntur, quæ ad electionem Papæ & Ecclesiæ adversus imminetia pericula tuitionem pertinent. Unde, quantumvis ad maturandam electionem istiusque obstacula removenda, ad statûs Ecclesiastici provincias terrasque defendendas, ad coercendam facinorosorû licentiam & seditiones compescendas, quosunque statûs illius officiales ac ministros, atque ipsum etiam Urbis Gubernatorem mutare, & novos constituere, aliæque negotia necessaria expedire valeat, Jus tamen Ecclesiasticum, Constitutiones novas condendô aut antiquas revocandô, mutare, creare Cardinales, Episcopos transferre, legatos extra Curiam mittere aut à Papa defuncto Missos revocare, aliæque similia Pontificiæ jurisdictioni reservata facere non potest, Panormit. in *c. Cum te 23. de Sent. & re judic. à n. 1. Felin. ibid. n. 11. Azor cit. cap. 3. q. 1. & Diana Tract. cit. resol. 9.*

35,

Plenæ autem sedis Apostolicæ tempore ex officio suo Imprimis in Romana & universali Ecclesia regenda & occurrentibus præsertim arduis negotiis expediendis, in legibus Ecclesiasticis promulgandis & authenticâ interpretatione declarandis, Apostolicis tam Gratia quam Justitiæ rescriptis expediendis, invalescentibus morum corruptelis tollendis ad quietem & felicitatem publicam stabilendam &c. consilio & auxilio Papæ assistunt, *c. Bone 3. de Post. pral. &c.* cû necessitatis aut magnæ utilitatis publicæ causa postulat, ad Concilia autoritate Apostolica dirigenda, pacem inter Christianos Principes & Respublicas componendam, susceptas contra infideles expeditiones & Sacra bella promovenda, gubernandas civitates ac provincias aliæque ejusmodi ne-

gotia pertractanda extra Curiam & Urbem egrediuntur, juxta dicta *Tit. 30. n. 2. & 4.* Unde

Dubium ortum & controversia quondam satis celebris fuit, an summus Pontifex ad ardua ejusmodi negotia gerenda Cardinalium consilium necessarium debeat adhibere, in qua, licet Ripa in *Rubric. de Constit. n. 20.* Affirmativam Opinionem potiorum: & sacrum Collegium, ne talia sine suo consilio imbecillitate à Papa expediantur, in possessione esse, Barbatia *Vol. 4. Consl. 40. recent.* & ex *c. Per Venerabilem 13. V. Sicut ceterum cit.* defumant: communis tamen & vera sententia est, Papam in negotiis Ecclesiam universalem spectantibus, quantumcunque ea ardua sint, ad Cardinalium consilium amplectendum non exquirendû, honestatis potius legumque Juris alicujus necessitate adstringi. De Honestate patet ex *c. Fundamenta 17. Ipsi sunt V. Decet namque ipsi Romano Pontifici per Fratres suos, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, libera præterire consilia, de Elect. in 6.* De Necessitate ex *c. Cùm ex eo 14. de Penit. & Remiss. in fine,* Romano Pontifici plenitudinem tribuente. Ratio contrariusque est; quòd, licet supremam quoque universalem jurisdictionem in tota Ecclesia non à puro homine sed Christo immediate acceperit verbis, *Ecce vobis meas,* Joan. *cap. 21. v. 19.* ad B. Petrum directis: & propterea majora Ecclesiæ negotia ad sedem Apostolicam, quam solus Papa tenet, *cau. Hac est fides 24. q. 1. referenda dicantur cau. Rogamus 9. cit. & c. Majores 3. pr. de Baptismo,* et tamen temere & sine judicio consilioque sapientum, hoc est, Cardinalium ei assistentium non sit procedendum, juxta admonitionem Sapientis Ecclesiæ, *cap. 31. v. 24. junctio V. Decet cit. Palaeus de Sac. 270. Cap.*

ero Confess. p. 1. q. 3. cit. Azor q. 19.
& Diana resol. 5.

37. Deinde, duobus in discordia electis & contententibus de Pontificatu: & quod Fidelium in duas partes scissorum una hunc, altera pars alterum sequatur, utroque in quasi possessione existente, ad Schisma ex eoque impendenda mala avertenda Cardinales Concilium cogere possunt: cujus autoritate de certo & universali capite Ecclesie provideatur, Jacobat. de Concil. lib. 3. art. 1. n. 574. Manfredus de Cardinalibus p. 1. cap. 31. & alii apud cit. Barbosam cap. 4. n. 76. & Dianam Resol. 62. §. Est tamen, hujusmodi Concilia, licet propter defectum Papalis autoritatis, aliquod modò imperfecta sint, tan. Concilia 6. dist. 17. pro venerabilibus tamen & Jure coactis conventibus habentem, cum Ant. Perez in Pentateuch. Fidei Tract. 3. de Concil. cap. 8.

38. Demum, in Conciliis Papæ autoritate congregatis Cardinales, etiam qui Episcopi non sunt, vocem sive suffragium, non Consultivum duntaxat, sed Decisivum, perinde ut Episcopos, habere, cum Suarez de Fide disp. 11. s. 1. n. 17. Perez cit. cap. 8. n. 8. & alii docet idem Diana Resol. 3. & praxis recentiorum Conciliorum, præsertim Lateranensis: cujus decretis, sicut Episcopi, sic etiam, imò ante istos subscriperunt Cardinales. Ratio est; quod etiam isti succedant loco Apostolorum; & sicut hi, antequam prædicandi Evangelii causa per universum Orbem dispergerentur, B. Petro, sic Cardinales istius successoribus assistant & in negotiis arduis Consilarii sint & adjutores; & propterea à S. Bernardo ad Eugenium scribente Seniores populi & Orbis judices nuncupentur: partim verò; quòd eorum autoritas & officium non tantum propriam sui Tituli vel Ro-

manam, sed vel maximè universalem Ecclesiam spectet.

ARTICULUS III. De Patriarchis, Primatibus, & Archiepiscopis.

SUMMARIUM.

39. Hi Ordinarii Judices Ecclesiastici sunt.
40. Inter eos eminenti Patriarche:
41. Quorum Majores hodie quatuor:
42. Olim duo tantum erant.
43. Minores varii sunt.
44. Maiorum potestas.
45. A Minoribus solò nomine differunt Primates.
46. Aliquam potestatem obtinentes in Metropolitanos.
47. Archiepiscoporum etymon.
48. Et excellentia supra Episcopos.
49. Potestas eorum in subditos propria Diocesis.
50. Et in Episcopos suffraganeos:
51. Quorum officii executionem promoveant.
52. Negligentiam aliquando supplent.
53. Synodum convocant.
54. Et de causis Episcoporum, olim etiam Criminalibus.
55. Hodie saltem de Civilibus cognoscunt.
56. In suffraganeorum subditos procedunt casibus Jure expressis:
57. Cum ad ipsos provocatur:
58. Cum visitant Provinciam:
59. Cum notoria crimina & corruptela sunt.
60. Vel causa inter Episcopum ejusque subditum agitur.
61. Cum Canonici cessant à Divinis.